

Samenvatting

Tools4U is een leerstraf gericht op het vergroten van sociale en cognitieve vaardigheden voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar met een middelgroot recidiverisico. Eerder onderzoek naar de uitvoering en effectiviteit van deze interventie wat betreft cognitieve en sociale vaardigheden liet overwegend positieve effecten zien. Tools4U voldoet bovendien grotendeels aan de *What Works*-beginselen waaraan een interventie moet voldoen om effectief te zijn in het verminderen van recidive.

In de eerdere studie naar de effecten van Tools4U op recidive werden 115 Tools4U jongeren vergeleken met 108 jongeren die een jaar later een andere taakstraf kregen. Deze jongeren waren op basis van *propensity score matching* (PSM) aan de Tools4U-jongeren gematcht. Er werd geen significant verschil in recidive gevonden tussen de Tools4U-groep en de controlegroep na zes maanden, twaalf maanden, de langst mogelijke observatietermijn die voor alle jongeren beschikbaar was (1,46 jaar) en de maximale observatie duur (2,76 jaar). Verder werden er geen modere-rende effecten gevonden voor leeftijd, geslacht, herkomst en delict geschiedenis. Er werd wel een marginaal significant verschil gevonden in geweldsdelicten: als Tools4U-jongeren recidiveerden, dan deden zij dit minder vaak met een geweldsdelict dan jongeren in de controlegroep.

Omdat de eerdere studie recidive na een relatief korte termijn (1,5 jaar) onderzocht, wordt in de huidige studie een recidivemeting uitgevoerd met een langere recidivetermijn. De eerdere studie maakte gebruik van een controlegroep die ruim een jaar later dan de Tools4U-groep geworven was, waardoor er een verschil was in de observatietermijn tussen de beide groepen. In de huidige studie is daarom daarnaast een extra controlegroep samengesteld die in dezelfde periode als de Tools4U-groep een taakstraf ontving. Bovendien zijn er aanvullende analyses gedaan naar de invloed van sociale- en cognitieve vaardigheden bij de voormeting.

De volgende onderzoeksvragen worden in het huidige onderzoek beantwoord:

- In welke mate is Tools4U effectief in het voorkomen van recidive? Op basis van:
 - prevalentie;
 - ernst eerste recidivedelict.
- Voor welke jongeren is Tools4U meer of minder effectief? Op basis van:
 - leeftijd, geslacht, herkomst, delict geschiedenis;
 - vaardigheidstekorten voorafgaand aan de training.

Methode

In dit onderzoek zijn gegevens uit verschillende bronnen met elkaar gecombineerd. De primaire gegevensbron is een bestand samengesteld in het kader van het onderzoek naar de effecten van Tools4U op cognitieve en sociale vaardigheden. Aan het bestand zijn gegevens uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) gekoppeld. Met behulp van de gegevens in de OBJD kan per jeugdige de strafrechtelijke carrière in kaart worden gebracht.

Het onderzoek heeft betrekking op 115 jeugdige daders die in 2012 een Tools4U-training hebben doorlopen. De uitkomsten van de Tools4U-deelnemers worden vergeleken met die van twee controlegroepen. Controlegroep 1 is met PSM samengesteld in het eerdere effectonderzoek van Tools4U en bevat 108 jeugdige justitiabelen die in 2013 of 2014 een andere leer- of werkstraf kregen opgelegd. Controlegroep 2 is samengesteld met behulp van PSM op de volgende tien achtergrond-

kenmerken uit de OBJD: sekse, leeftijd bij uitstroom, geboorteland, delict categorie, arrondissement, modaliteit, ernst uitgangszaak, leeftijd eerste strafzaak, aantal eerdere strafzaken en strafzaakdichtheid. Uiteindelijk bestaat Controlegroep 2 uit 115 personen.

De recidivemetingen zijn uitgevoerd volgens de gestandaardiseerde werkwijze van de WODC-Recidivemonitor. In dit onderzoek wordt zowel naar de recidiveprevalentie als naar de ernst van het eerste recidivedelict gekeken.

Resultaten

Er zijn weinig verschillen gevonden tussen de Tools4U-deelnemers en de controlegroepen wat betreft achtergrondkenmerken. Alleen Controlegroep 1 wijkt licht af van de Tools4U-deelnemers wat betreft het type delict, de leeftijd bij de eerste strafzaak en het arrondissement waarin de straf werd opgelegd.

Het recidiveonderzoek wijst uit dat een jaar na de afronding van Tools4U 17% van de deelnemers heeft gerecidiveerd. Na twee en drie jaar loopt dit percentage op naar respectievelijk 27% en 41%. De één- en twejarige recidivepercentages van de Controlegroep 1 liggen hoger. Na één jaar recidiveert 25% van de jeugdigen in Controlegroep 1 en de twejarige recidiveprevalentie bedraagt 33%. Het driejarige recidivepercentage van Controlegroep 1 ligt met 38% net iets lager dan de recidiveprevalentie van de Tools4U-deelnemers. Van de jeugdigen in Controlegroep 2 recidiveert 20% in het eerste jaar, 32% in het tweede jaar en 38% in het derde jaar. De verschillen tussen recidivecurves van de Tools4U-deelnemers en de beide controlegroepen zijn niet statistisch significant.

De gemiddelde ernst van de eerste recidivezaak van de Tools4U-deelnemers blijkt net iets hoger te liggen dan de gemiddelde ernst van de eerste recidivezaak van de beide controlegroepen. Ook deze verschillen zijn echter niet statistisch significant. In het huidige recidiveonderzoek hebben we dus geen bewijs kunnen vinden van de effectiviteit van Tools4U.

Als laatste hebben we gekeken of de deelname aan Tools4U voor jeugdigen met bepaalde kenmerken een verschillend effect heeft gehad. Bij deze analyse wordt alleen Controlegroep 1 betrokken omdat voor Controlegroep 2 geen informatie beschikbaar is over vaardigheidstekorten en we vooral geïnteresseerd zijn of er indicaties zijn dat Tools4U effectief is voor jeugdigen bij wie vooraf bepaalde vaardigheidstekorten gemeten zijn. Uit de moderatoranalyse blijkt dat jeugdigen in de controlegroep met denkfouten op het gebied van goedpraten of verkeerd benoemen van antisociaal gedrag meer kans hebben op recidive dan Tools4U-deelnemers met problemen op dit gebied. Dit lijkt een aanwijzing te zijn dat Tools4U het recidiveverhogende effect van deze denkfouten geneutraliseerd heeft. Geen van de andere vaardigheidstekorten of achtergrondkenmerken liet een verschillend effect zien voor Tools4U-deelnemers ten opzichte van de jongeren in de controlegroep.

Conclusie

Op basis van dit onderzoek kan niet geconcludeerd worden dat Tools4U meer of minder effectief is dan een andere leer- of werkstraf in het voorkomen van recidive. Deze uitkomsten zijn onverwacht, omdat Tools4U op basis van eerder onderzoek voldoet aan bijna alle beginselen waar aan voldaan moet worden om effectief te kunnen zijn. De uitkomsten zijn bovendien niet in overeenstemming met eerdere overzichtsstudies naar sociale-vaardigheidstrainingen en justitiële jeugdinterventies, die kleine langetermijneffecten vonden. In deze studies was programma-integriteit

echter vaak niet gemeten, waardoor de inzet van andere technieken mogelijk tot de effecten heeft geleid. Bovendien vergeleken de meeste onderzoeken het effect van de sociale-vaardigheidstraining met een controlegroep die geen behandeling kreeg, wat een gevolg kan zijn van het feit dat het beter is om iets te doen dan niets te doen (i.e., effect van aandacht). Tot slot richt Tools4U zich op een relatief 'lichte' doelgroep en is daarom weinig intensief, met weinig ruimte voor multimodaal aangrijpen. Daarom mogen wellicht dus ook maar kleine effecten verwacht worden, die binnen een individuele studie zoals de huidige moeilijk te detecteren zijn. Bovendien zijn er specifiek in Nederland nog maar weinig interventies waarvan is aangetoond dat zij effectief zijn in het verminderen van recidive in vergelijking met behandeling zoals gebruikelijk.

Wel werd gevonden dat jongeren in de controlegroep met meer denkfouten met betrekking tot 'goedpraten/verkeerd benoemen', vaker recidiveerden dan Tools4U-deelnemers. Deze bevinding komt deels overeen met de uitkomsten van het onderzoek naar de effecten van Tools4U op de sociale en cognitieve vaardigheden: meer Tools4U-deelnemers waren vooruitgegaan op het probleemgebied 'goedpraten/verkeerd benoemen' dan jeugdigen uit de controlegroep, alleen was dit verschil slechts marginaal significant.

De huidige uitkomsten moeten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, omdat de deelnemers niet willekeurig aan de behandelconditie toegewezen waren en er dus andere onbekende factoren van invloed kunnen zijn geweest op de verschillen tussen de behandelgroepen. Daarnaast is het huidige aantal deelnemers niet groot genoeg om kleine significante verschillen te kunnen detecteren.

De uitkomsten van dit rapport betekenen voor de praktijk dat de effectiviteit van Tools4U minder groot of minder aannemelijk is dan gedacht werd. De mate waarin Tools4U op basis van de eerdere onderzoeken voldoet aan de *What Works*-beginselen biedt echter wel aanknopingspunten om de indicatie voor of uitvoering van Tools4U op bepaalde aspecten te verbeteren. Verder zouden in een volgende studie ook bredere uitkomstmaten onderzocht moeten worden, zoals (zelfgerapporteerde) politiecontacten, dagbesteding, opleiding en werk om vast te stellen of Tools4U wel tot vooruitgang leidt op die gebieden, bij voorkeur bij een groter aantal deelnemers, zodat ook kleine(re) effecten of effecten op andere relevante uitkomstgebieden gevonden kunnen worden.